

Sygn.akt III AUa 668/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Piotr Prusinowski (spr.)

Sędziowie: SA Bożena Szponar - Jarocka

SA Bohdan Bieniek

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 grudnia 2013 r. w B.

sprawy z odwołania G. P.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek apelacji wnioskodawcy G. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 21 marca 2013 r. sygn. akt III U 484/13

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 8 lutego 2010 roku, wydana na podstawie przepisów k.p.a., odmówił wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 5 grudnia 2005 roku o uchyleniu decyzji z dnia 18 października 1999 roku o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników przez G. P..

Następnie zaś Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 15 marca 2010 roku utrzymał w mocy decyzję z dnia 8 lutego 2010 roku o odmowie wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 5 grudnia 2005 roku.

G. P. w odwołaniach od powyższych decyzji wniósł o zmianę obu decyzji i unieważnienie decyzji Prezesa KRUS z dnia 5 grudnia 2005 roku o uchyleniu z urzędu decyzji z dnia 18 października 1999 roku.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu odwołania od powyższych decyzji, postanowieniem z dnia 10 października 2012 roku odwołanie odrzucił.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, po rozpoznaniu zażalenia G. P. na powyższe postanowienie, postanowieniem z dnia 20 grudnia 2012 roku uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Ostrołęce.

Po ponownym rozpoznaniu odwołań od obu decyzji, Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 21 marca 2013 roku oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 18 października 1999 roku Prezes KRUS wydał decyzję, którą objął G. P. ubezpieczeniem społecznym rolników od dnia 1 października 1999 roku. W dniu 19 października 2004 roku odwołujący złożył w KRUS zaświadczenie o zmianie we wpisie do ewidencji działalności gospodarczej, z którego wynikało, że prowadził działalność od dnia 15 maja 1998 roku. Po otrzymaniu tego zaświadczenia organ rentowy w dniu 29 października 2004 roku wydał decyzję o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników odwołującego od dnia 1 października 1999 roku, uznając, że nie podlegał on ubezpieczeniu społecznemu rolników przez okres co najmniej jednego roku przed rozpoczęciem działalności gospodarczej. G. P. wniósł odwołanie od decyzji z dnia 29 października 2004 roku, a po jego rozpoznaniu Sąd Okręgowy w Ostrołęce wyrokiem z dnia 14 lutego 2005 roku, w sprawie III **U 1885/04, oddalił odwołanie**. Na skutek apelacji odwołującego, Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 3 sierpnia 2005 roku uchylił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję KRUS z dnia 29 października 2004 roku i sprawę przekazał Prezesowi KRUS do ponownego rozpoznania. Wykonując w/w wyrok Sądu Apelacyjnego, Prezes KRUS w dniu 28 października 2005 roku wydał dwie decyzje: pierwszą o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników od dnia 1 października 1999 roku i drugą o uchyleniu z urzędu decyzji z dnia 18 października 1999 roku. Kolejną decyzją z dnia 5 grudnia 2005 roku Prezes KRUS uchylił z urzędu decyzję z dnia 28 października 2005 roku, dotyczącą uchylenia decyzji z dnia 18 października 1999 roku o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników, ze względu na błąd we wskazaniu podstawy prawnej. Drugą decyzją, również wydaną w dniu 5 grudnia 2005 roku, Prezes KRUS uchylił swą decyzję z dnia 18 października 1999 roku, wskazując jako podstawę prawną art. 151 § 1 pkt 2 kpa, w miejsce art. 154 § 1 pkt 2 kpa. G. P. wniósł odwołania od wszystkich w/w decyzji, a jego odwołania były rozpoznawane przez Sąd Okręgowy w Ostrołęce w sprawie III U 1405/05. Wyrokiem z dnia 16 maja 2006 roku Sąd Okręgowy w Ostrołęce umorzył postępowanie w zakresie odwołania od decyzji z dnia 28 października 2005 roku w przedmiocie uchylenia decyzji z dnia 18 października 1999 roku, a w pozostałym zakresie odwołanie oddalił. Także apelacja odwołującego od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 16 maja 2006 roku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 31 października 2006 roku w sprawie o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego, a w uzasadnieniu wyroku Sąd podniósł, że decyzja z dnia 5 grudnia 2005 roku była przedmiotem analizy Sądu w trakcie postępowania. Od wyroku Sądu Apelacyjnego G. P. wniósł skargę kasacyjną, lecz postanowieniem z dnia 14 listopada 2007 roku Sąd Najwyższy odrzucił tę skargę, podnosząc w uzasadnieniu, że okoliczności sprawy pozwalały na wydanie decyzji z dnia 5 grudnia 2005 roku, uchylającej z urzędu decyzję z dnia 18 października 1999 roku o podleganiu przez wnioskodawcę ubezpieczeniu społecznemu rolników. W dniu 14 grudnia 2009 roku G. P. wniósł o stwierdzenie nieważności decyzji Prezesa KRUS z dnia 5 grudnia 2005 roku, a wniosek ten skierował do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Minister, na podstawie art. 65§1 kpa, wniosek ten przekazał do rozpatrzenia Prezesowi KRUS, jako właściwemu organowi. Po rozpoznaniu powyższego wniosku, w dniu 8 lutego 2010 roku Prezes KRUS wydał decyzję o odmowie wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji z 05.12.2005r. uznając, że skoro decyzja objęta wnioskiem o stwierdzenie nieważności była przedmiotem oceny Sądu na skutek wniesionego przez wnioskodawcę odwołania, brak jest możliwości wszczęcia postępowania nadzwyczajnego na podstawie art. 157 kpa. Prezes KRUS wskazał, że art. 83a ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych pozwala na weryfikację w postępowaniu administracyjnym ostatecznych decyzji Zakładu wyłącznie z urzędu i tylko w sytuacji, gdy nie zostało wniesione odwołanie od takiej decyzji do właściwego Sądu. W dniu 1 marca 2010 roku pełnomocnik odwołującego złożył do Prezesa KRUS wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy - wniosku o stwierdzenie nieważności decyzji Prezesa KRUS z dnia 5 grudnia 2005 roku. Po jego rozpatrzeniu, w dniu 15 marca 2010 roku, wydano decyzję o utrzymaniu w mocy decyzji z dnia 8 lutego 2010 roku, odmawiającej wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 5 grudnia 2005 roku o uchyleniu z urzędu decyzji z dnia 18 października 1999 roku o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników. W dniu 21 kwietnia 2010 roku pełnomocnik odwołującego złożył do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. skargę na decyzję Prezesa KRUS z dnia 15 marca 2010 roku o utrzymaniu w mocy decyzji z dnia 8 lutego 2010 roku o odmowie wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji. Po jej rozpoznaniu Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. wyrokiem z dnia 5 października 2010 roku, w sprawie (...) SA/WA (...), oddalił powyższą skargę. G. P. od wyroku WSA wniósł skargę kasacyjną, a po jej rozpoznaniu Naczelny Sąd Administracyjny postanowieniem z dnia 17 stycznia 2012 roku uchylił zaskarżony wyrok i odrzucił skargę, dzieląc stanowisko Sądu Najwyższego, zawarte w uchwale 7

sędziów z dnia 23 marca 2011 roku, stwierdzające, iż od decyzji organu rentowego wydanej na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych w przedmiocie nieważności decyzji przysługuje odwołanie do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Wobec powyższego pismem datowanym na 20 stycznia 2012 roku G. P. wniósł do Prezesa KRUS o przekazanie właściwemu Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych skargi skierowanej wcześniej do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję Prezesa KRUS z dnia 15 marca 2010 roku o utrzymaniu w mocy decyzji tego organu z dnia 8 lutego 2010 roku o odmowie wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji Prezesa KRUS z dnia 5 grudnia 2005 roku. Następnie pismem datowanym na 24 stycznia 2012 roku G. P. wniósł do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ostrołęce odwołanie od decyzji Prezesa KRUS z dnia 15 marca 2010 roku o utrzymaniu w mocy decyzji tego organu z dnia 8 lutego 2010 roku o odmowie wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji Prezesa KRUS z dnia 5 grudnia 2005 roku. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że G. P., domagając się wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 5 grudnia 2005 roku oraz uchylecia tej decyzji, powoływał się na to, że decyzja ta została wydana z rażącym naruszeniem prawa (art.156 § 1 pkt 2 kpa). Podniósł on bowiem, że podstawą wydania decyzji z dnia 5 grudnia 2005 roku było to, że organ rentowy uznał, że wyszły na jaw istotne dla sprawy okoliczności faktyczne istniejące w dniu wydania decyzji z dnia 18 października 1999 roku i wznowił postępowanie na mocy art.145 § 1 pkt 5 kpa. Tymczasem zgodnie z art.146 § 1 kpa uchylenie decyzji z przyczyn określonych w art.145 § 1 pkt 5 nie może nastąpić, jeżeli od dnia doręczenia lub ogłoszenia decyzji upłynęło pięć lat. Wobec powyższego, zdaniem odwołującego w myśl art.156§1 pkt 2 kpa - organ administracji publicznej winien stwierdzić nieważność decyzji z dnia 5 grudnia 2005 roku, gdyż wydana została ona z rażącym naruszeniem prawa. Według odwołującego „rażące naruszenie prawa” polegało na wydaniu tej decyzji po upływie 5 lat od wydania decyzji z dnia 18 października 1999 roku. Sąd Okręgowy uznał, że odmowa wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji następuje m.in. wówczas, gdy żądanie stwierdzenia nieważności dotyczy decyzji, która była wcześniej kontrolowana przez sąd powszechny. Powołując się na stanowisko Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W., wyrażone w wyroku z dnia 7 listopada 2007 roku, wydanym w sprawie (...) SA/Wa (...), Sąd Okręgowy stwierdził, że odpowiednie stosowane na podstawie art.52 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników art. 83a ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych oznacza m.in., iż stwierdzenie nieważności decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego może nastąpić tylko w przypadku, gdy od decyzji takiej nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu. Odnosząc się natomiast do pojęcia „właściwego sądu” należy sięgnąć do art. 36 ust. 3 w zw. z art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przepisy te przewidują tryb odwoławczy od decyzji wydanej przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w zakresie podlegania lub ustania ubezpieczenia społecznego. Decyzja taka podlega zaskarżeniu do Sądu w terminach i na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Tak więc jedynie w przypadku, gdy decyzja o ustaniu ubezpieczenia społecznego nie została zaskarżona na mocy powołanego przepisu odwołaniem do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, istnieje możliwość jej wzruszenia w trybie stwierdzenia nieważności w oparciu o przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego. Przekładając powołane powyżej orzecznictwo na grunt niniejszej sprawy, Sąd I instancji uznał, że decyzja z dnia 5 grudnia 2005 roku została poddana kontroli sądu. Sąd Okręgowy w Ostrołęce w sprawie IIIU 1405/05 wyrokiem z dnia 16 maja 2006 roku oddalił bowiem odwołanie G. P. od decyzji z dnia 5 grudnia 2005 roku. Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 31 października 2006 roku oddalił apelację G. P.. Od wyroku Sądu Apelacyjnego G. P.wniósł skargę kasacyjną, lecz postanowieniem z dnia 14 listopada 2007 roku Sąd Najwyższy odrzucił tę skargę, podnosząc w uzasadnieniu, że okoliczności sprawy pozwalały na wydanie decyzji z dnia 5 grudnia 2005 roku, uchylającej z urzędu decyzję z dnia 18 października 1999 roku o podleganiu przez wnioskodawcę ubezpieczeniu społecznemu rolników. Wobec powyższego organ rentowy prawidłowo odmówił wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 5 grudnia 2005 roku (decyzja z dnia 8 lutego 2010 roku) oraz prawidłowo utrzymał w mocy decyzję z dnia 8 lutego 2010 roku (decyzja z dnia 15 marca 2010 roku). Zasadnie zatem organ rentowy nie przystąpił do drugiego etapu tj. nie rozważał, czy zachodzą podstawy do stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 5 grudnia 2005 roku. W związku z powyższym jedynie na marginesie Sąd Okręgowy zasygnalizował, że art.156 § 1 pkt 2 k.pa. wskazuje, że organ administracji publicznej stwierdza nieważność jedynie tej decyzji, która wydana została z rażącym naruszeniem prawa. A zatem nie każde naruszenie prawa przy wydawaniu decyzji stanowi automatyczną podstawę do stwierdzenia jej nieważności, ale jedynie takie naruszenie, które można określić mianem „rażącego”.

Choć w tej sprawie prawidłowo nie doszło do badania przez organ rentowy podstaw do stwierdzenia nieważności decyzji, to należy podkreślić, że w sprawie tej – decyzja z dnia 5 grudnia 2005 roku przeszła przez dogłębną kontrolę sądową, a zatem budowanie tezy, że przy jej wydawaniu doszło do rażącego naruszenia prawa, które winno skutkować uchYLENIEM tej decyzji – już choćby z tego względu nie zasługuje na uwzględnienie. Mając to wszystko na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 kpc oddalił odwołanie G. P..

Wnioskodawca zaskarżył powyższy wyrok apelacją, zarzucając mu naruszenie:

1. art. 477¹⁴ § 2 kpc w związku z art. 157 § 2 i 3 kpa przez zaaprobowanie błędnego poglądu organu rentowego, iż uprzednia kontrola decyzji organu rentowego przez Sąd powszechny uzasadnia odmowę wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji organu rentowego na wniosek strony i na tej podstawie oddalenie odwołania,
2. art. 146 § 1 kpa w związku z art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych i w związku z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników przez przyjęcie, iż wydanie decyzji przez organ rentowy z naruszeniem określonego w tym przepisie terminu nie stanowi rażącego naruszenia prawa w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 kpa,
3. art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych przez jego zastosowanie w sprawie i w konsekwencji niezastosowanie art. 157 § 2 kpa tj. przez zaaprobowanie błędnego poglądu organu rentowego, iżby stwierdzenie nieważności decyzji organów rentowych mogło następować wyłącznie z urzędu i tylko w przypadku, gdy nie wniesiono od nich odwołania do Sądu,
4. art. 316 § 1 kpc przez pominięcie okoliczności, iż w dacie wyrokowania uchylony został art. 157 § 3 kpa stanowiący podstawę wydania zaskarżonej decyzji organu rentowego.

Wskazując na powyższe zarzuty, G. P. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzających go decyzji organu rentowego oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i zmianę zaskarżonych decyzji organu rentowego przez wskazanie, iż decyzja z dnia 18 października 1999 roku wydana została z naruszeniem prawa ze wskazaniem, iż brak podstaw do jej uchylenia ze względu na dyspozycję art. 146 § 1 kpa.

Nadto zwrócił się z wnioskiem o rozważenie przedstawienia w trybie art. 390 § 1 kpc Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wywiódł trafne wnioski. Sąd Apelacyjny w całości aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i ustalenia poczynione przez ten Sąd przyjmuje za swoje.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że decyzje Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o podleganiu lub niepodleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników są decyzjami deklaratoryjnymi. W przypadku G. P. wprawdzie pierwotna decyzja z dnia 18 października 1999 roku stwierdzono, iż podlega on ubezpieczeniom społecznym rolników od dnia 1 października 1999 roku, ale wnioskodawca nie spełnił ustawowych warunków do objęcia go rolniczym tytułem ubezpieczenia, bowiem prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą od dnia 15 maja 1998 roku, a zatem nie podlegał on ubezpieczeniu społecznemu rolników przez okres co najmniej jednego roku przed rozpoczęciem działalności gospodarczej. Stąd też po złożeniu przez wnioskodawcę zaświadczenia, organ rentowy decyzją z dnia 29 października 2004 roku stwierdził ustanie ubezpieczenia wobec G. P. od dnia 1 października 1999 roku. Decyzja ta w istocie rzeczy była decyzją deklaratoryjną stwierdzająca nie tyle ustanie, co niepodleganie

z mocą wsteczną rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu, która została oparta na ustaleniu, że wnioskodawca zataił fakt podlegania innemu tytułowi ubezpieczenia społecznego i z tego względu nie spełniała ustawowych warunków podlegania rolniczemu tytułowi ubezpieczenia społecznego (art. 7 ust. 1, art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników, a także art. art. 83a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 52 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników). Ta nowa decyzja wydana została nie dlatego, że nastąpiła zmiana w stanie faktycznym lub prawnym, ale dlatego, że ujawnione zostały nowe okoliczności istniejące przed wydaniem wcześniejszej decyzji z dnia 18 października 1999 roku, które od początku stanowiły przeszkodę do objęcia wnioskodawcy rolniczym tytułem ubezpieczenia społecznego. Przepisy ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników nie zawierają regulacji w zakresie wznowienia postępowania, czy też przeprowadzenia ponownego postępowania w przypadku stwierdzenia, że prawomocna decyzja w przedmiocie podlegania ubezpieczeniu była błędna.

Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników, w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych. Aktualnie obowiązujący art. 83a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych zawiera regulację dotyczącą ponownego ustalenia prawa lub zobowiązania, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawnione okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na prawo lub zobowiązanie (ust. 1), a także regulację dotyczącą uchylania, zmiany lub unieważniania ostatecznych decyzji w drodze wznowienia postępowania na zasadach określonych w Kodeksie postępowania administracyjnego (ust. 2). Przepis art. 83a został wprowadzony ustawą z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. 2002 r. Nr 241 poz. 2074) i obowiązuje od 1 stycznia 2003 r. W dniu wydania zaskarżonej decyzji przepis ten jeszcze nie obowiązywał. Nie oznacza to jednak, że nie było możliwości uchylenia prawomocnej decyzji nawet w przypadku, gdy organ Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wydający decyzję został wprowadzony w błąd przez zainteresowanego. Zawarte w art. 52 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników odesłanie do przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oznaczało, że w tego rodzaju przypadkach należało stosować przepis art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, że w sprawach uregulowanych ustawą stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Przed wejściem w życie art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (1 stycznia 2003 r.) uchylenie prawomocnej decyzji w sprawie objęcia ubezpieczeniem społecznym lub ustania ubezpieczenia mogło zatem nastąpić na podstawie art. 123 tej ustawy w drodze wznowienia postępowania na zasadach określonych w art. 145 k.p.a., co dotyczyło także decyzji wydawanej w sprawie ubezpieczenia społecznego rolników.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 września 2007 roku (III UK 39/2007, LexPolonica nr 1955723, OSNP 2008/21-22 poz. 330) uznał, że w przypadku ponownego ustalenia z urzędu właściwego tytułu podlegania ubezpieczeniu społecznemu wynikającego z ujawnienia istotnych okoliczności istniejących przed wydaniem wcześniejszej decyzji ostatecznej organu rentowego (zatajenie faktu podlegania ubezpieczeniu społecznemu osób prowadzących pozarolniczą działalność), ponownie wydana deklaratoryjna decyzja o niepodleganiu rolniczemu tytułowi ubezpieczenia wywołuje skutek z mocą wsteczną (art. 83a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 52 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników).

Podsumowując powyższe, skoro decyzja organu rentowego o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników była deklaratoryjna, a G. P. w rzeczywistości nie spełnił ustawowych warunków do objęcia go rolniczym tytułem ubezpieczenia, zasadnie organ rentowy decyzją z dnia 29 października 2004 roku stwierdził wobec niego ustanie ubezpieczenia z datą wsteczna tj. od dnia 1 października 1999 roku. W tym kontekście, należy zauważyć, że wyrokiem z dnia 3 sierpnia 2005 r. Sąd apelacyjny w Warszawie uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Ostrołęce z dnia 14 lutego 2005 r. i poprzedzając go decyzją KRUS z dnia 29 października 2004 r. Z uzasadnienia tego rozstrzygnięcia wynika, że intencją tego rozstrzygnięcia nie było kwestionowanie zasadności zastosowania prawa materialnego (art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników), a wyłącznie konieczność zastosowania przepisu art. 83a ustawy o

systemie ubezpieczeń społecznych. Decyzja KRUS z dnia 5 grudnia 2005 r. o uchyleniu decyzji z dnia 18 października 1999 r. (której unieważnienia domaga się wnioskodawca w niniejszym postępowaniu) została wydana na podstawie przepisu art. 83a. Wynika to wprost z sentencji decyzji. Zwrócił uwagę na ten kontekst również Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 31 października 2006 r. Ma to znaczenie, jeżeli uwzględni się zarzuty zgłoszone w apelacji. Stanowisko apelującego zasadza się na twierdzeniu, że zgodnie z przepisem 146 § 1 k.p.a. istnieje ograniczenie temporalne uchylenia decyzji. Skarżący nie dostrzega jednak, że w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przewidziano autonomiczne rozwiązanie ponownego ustalenia prawa lub zobowiązania. Zastosowanie przepisu art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie jest limitowane żadnym terminem. Istota tego przepisu sprowadza się do zmodyfikowania znanych z Kodeksu postępowania administracyjnego reguł wznawiania i uchylania ostatecznych decyzji. Skoro z art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie wynika termin do uchylenia decyzji, to zważywszy na przepis art. 123 tej ustawy, organ rentowy wydając decyzję z dnia 5 grudnia 2005 r. nie mógł dopuścić się rażącego naruszenia prawa. Przepis art. 83a s.u.s. stanowi *leges speciales* względem wznowienia postępowania uregulowanego w przepisach k.p.a. Nie ma zatem racji skarżący, że Sąd pierwszej instancji wadliwie odwołał się do przepisu art. 83a ust 2 s.u.s. Bez znaczenia jest również zarzut naruszenia przepisu art. 316 § 1 k.p.c. przez pominięcie przez Sąd, że w dacie wyrokowania nie obowiązywał przepis art. 157 § 3 k.p.a. Rzecz w tym, że Prezes KRUS wydając decyzję z dnia 5 grudnia 2005 r. nie stosował tego przepisu, co wynika wprost z treści rozstrzygnięcia. Dlatego jego naruszenie lub nienaruszenie nie może prowadzić do uznania, że odmowa wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 5 grudnia 2005 r. była wadliwa.

Odnosnie zarzutu naruszenia przepisu art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 k.p.c. w związku z art. 157 § 2 i 3 k.p.a. należy wskazać, że jakkolwiek decyzja o podleganiu, czy ustaniu podlegania ubezpieczeniom społecznym rolników jest decyzją deklaratoryjną, to wyrok wydany na skutek wniesienia odwołania od decyzji korzysta z powagi rzeczy osądzonej zgodnie z art. 365 i 366 kpc. G. P. wniósł odwołanie od decyzji o ustaniu wobec niego ubezpieczenia społecznego rolników od dnia 1 października 1999 roku i odwołanie to zostało rozpoznane przez Sąd Okręgowy w Ostrołęce w sprawie III U 1405/05. Wyrokiem z dnia 16 maja 2006 roku Sąd Okręgowy w Ostrołęce umorzył postępowanie w zakresie odwołania od decyzji z dnia 28 października 2005 roku w przedmiocie uchylenia decyzji z dnia 18 października 1999 roku, a w pozostałym zakresie odwołanie oddalił. Także apelacja odwołującego od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 16 maja 2006 roku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 31 października 2006 roku w sprawie o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego, a w uzasadnieniu wyroku Sąd podniósł, że decyzja z dnia 5 grudnia 2005 roku była przedmiotem analizy Sądu w trakcie postępowania. Od wyroku Sądu Apelacyjnego G. P. wniósł skargę kasacyjną, lecz postanowieniem z dnia 14 listopada 2007 roku Sąd Najwyższy odrzucił tę skargę, podnosząc w uzasadnieniu, że okoliczności sprawy pozwalały na wydanie decyzji z dnia 5 grudnia 2005 roku, uchylającej z urzędu decyzję z dnia 18 października 1999 roku o podleganiu przez wnioskodawcę ubezpieczeniu społecznemu rolników. Stąd też, skoro zaskarżone przez G. P. decyzje zostały poddane kontroli merytorycznej Sądu, to wydane przez Sąd wyroki w tej kwestii są wiążące i korzystają z powagi rzeczy osądzonej.

Zasadnie zatem Sąd Okręgowy uznał, że odpowiednie stosowanie na podstawie art. 52 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników art. 83a ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych oznacza m.in., że stwierdzenie nieważności decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego może nastąpić tylko w przypadku, gdy od decyzji takiej nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu. Stąd też mając na uwadze powyższe, wbrew zarzutom apelacyjnym, Sąd Okręgowy nie naruszył przepisów wskazanych w apelacji.

Jednocześnie należy wskazać, że w niniejszej sprawie nie było potrzeby zwrócenia się do Sądu Najwyższego z zagadnieniem prawnym w trybie art. 390 § 1 kpc, bowiem nie istniały poważne wątpliwości przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy. Wbrew stanowisku wyrażonemu w apelacji, niekwestionowanym jest, że prawomocne wyroki korzystają z powagi rzeczy osądzonej a zatem nie ma możliwości stwierdzenia nieważności decyzji organu rentowego z pominięciem prawomocnego wyroku wydanego w sprawie z odwołania od tej decyzji. Takie rozstrzygnięcie naruszałoby powagę rzeczy osądzonej.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc orzekł jak w sentencji wyroku.